

بررسی تعداد روزهای همراه با گرد و غبار در شهداد

مهران همدامجو^۱، علیرضا راشکی^۲، رضا جعفری^۳، شهباز مهرابی^۱

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد بیابان‌زدایی، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه صنعتی اصفهان
hamdamju@gmail.com

۲- استادیار گروه مدیریت مناطق خشک و بیابانی، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه فردوسی مشهد

۳- استادیار گروه مرتع و آبخیزداری، دانشکده منابع طبیعی، دانشگاه صنعتی اصفهان

چکیده

معضلات زیست محیطی همواره به دلیل تأثیر سوء مورد توجه بشر بوده است. اثرات سوء طوفان‌های گرد و غبار به دو گروه انسانی و محیطی تقسیم می‌شوند. منطقه جنوب شرق ایران نیز به عنوان یکی از مناطق همراه با بیشترین تعداد روزهای طوفانی مطرح است که بررسی ابعاد این بلای طبیعی در این ناحیه امری ضروری است. پژوهش حاضر نیز تغییرات سالانه، فصلی و ماهانه تعداد روزهای گرد و غباری را برای ایستگاه شهداد بررسی می‌کند. به علت یکسان بودن باد غالب در منطقه این نتایج با نتایج ایستگاه‌های کرمان، بم و نهبندان مقایسه می‌شود. به منظور انجام این پژوهش، ابتدا آمار حداقل دید روزانه دوره زمانی (۲۰۱۰-۲۰۰۴) و سرعت و جهت باد به منظور ترسیم گلباد اخذ و سپس تغییرات سالانه و فصلی و ماهانه ۴ ایستگاه شهداد، کرمان، بم و نهبندان بررسی شد. نتایج نشان داد که ایستگاه نهبندان با ۶۱ روز بیشترین تعداد روزهای طوفانی و ایستگاه شهداد با ۲۰ روز کمترین میزان را به خود اختصاص می‌دهند. همچنین فصل زمستان با ۴۷/۶۵٪ و فصل تابستان با ۱۰/۰۶٪ به ترتیب بیشترین و کمترین روزهای طوفانی را شامل می‌شوند. ژانویه بیشترین و سپتامبر کمترین روزهای طوفانی را دارند. درهمچنین وضعیت روزهای گرد و غباری ایستگاه شهداد مطلوب‌تر از سایر ایستگاهها است.

واژه‌های کلیدی: تغییرات فصلی و ماهانه؛ شهداد؛ طوفان گرد و غبار.

مقدمه

در سال‌هایی نه‌چندان دور واژگانی چون تغییر اقلیم و گرمایش جهانی را فقط به عنوان موضوعاتی جذاب در مباحث علمی می‌دیدیم ولی طی دهه گذشته به‌ویژه از سال ۱۳۷۷ به بعد در کشور شاهد روزهای گرد و غباری به‌دلیل افزایش خشکسالی‌ها و کاهش دبی رودخانه‌ها بوده‌ایم. این شرایط با توجه به افزایش جمعیت و تقاضای روزافزون آب و مواد غذایی، تغییر کاربری اراضی و تخریب محیط زیست به‌خصوص با سدسازی‌های غیراصولی سبب تشدید بحران‌های محیطی سال‌های اخیر شده است (سلیمی، ۱۳۹۱).

اکثر دانشمندان علت تشکیل گرد و غبار را ناشی از ناپایداری هوا می‌دانند و بیان می‌کنند که جو بالای سطح بیابان از نظر همرفتی بسیار ناپایدار بوده و شرایط تکوین پدیده‌های ناپایداری مثل پیچانه‌های کوچک گرد و غباری را دارند. لیکن مهم‌ترین شرایط ایجاد گرد و غبار در کنار هوای ناپایدار، وجود یا عدم وجود